

5. Lihonenko, L. O. (2014). Biznes-model pidpriemstva: poniattia, zmist, shliakh formuvannia [Business model of the enterprise: concept, content, way of formation]. *Ekonomika ta upravlinnia*, (1), 12–17.
6. Chesbrough, H. (2006). *Open Business Models: How to Thrive in the New Innovation Landscape*. Harvard Business School Press.
7. Sheffi, Y. (2005). *The Resilient Enterprise: Overcoming Vulnerability for Competitive Advantage*. MIT Press.
8. Davenport, T. H. (1993). *Process Innovation: Reengineering Work through Information Technology*. Harvard Business School Press.
9. Sytnyk, Yu. S. (2017). *Intelektualizatsiia system upravlinnia pidpriemstvamy* [Intellectualization of enterprise management systems]. Lviv Polytechnic Publishing House.
10. IT Ukraine Association. (2025). *Report on the state of the IT industry of Ukraine 2024–2025*. Retrieved from <https://itukraine.org.ua/>
11. Osterwalder, A., et al. (2014). *Value Proposition Design: How to Create Products and Services Customers Want*. Wiley.
12. Westerman, G., Bonnet, D., & McAfee, A. (2014). *Leading Digital: Turning Technology into Business Transformation*. Harvard Business Review Press.
13. Kuznietsova, O. V. (Ed.). (2023). Rezyliientnist yak chynnyk konkurentospromozhnosti biznesu v umovakh viiny [Resilience as a factor of business competitiveness in war conditions]. *Ekonomichnyi visnyk*, (4), 45–52.

Стаття надійшла 02.11.2025; прийнята до друку 17.03.2026 року

DOI 10.33111/vz_kneu.42.26.01.07.047.053
ISSN printed: 2415-850X; online: 2415-8518.

УДК 336:339.92(4+477)

Козловський Євген Владиславович
аспірант кафедри фінансів
Національного університету біоресурсів
і природокористування
України, м. Київ, Україна
e-mail: ye.kozlovskiy@nubip.edu.ua
ORCID: 0009-0000-0130-4100
+38 068 676 31 49

Швець Наталія Романівна
доктор економічних наук,
професор кафедри фінансів
Національний університет біоресурсів
і природокористування
України, м. Київ, Україна,
e-mail: n.shvets@nubip.edu.ua

ГАРМОНІЗАЦІЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ НА ШЛЯХУ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Kozlovskiy Yevhen
PhD student, Department of Finance
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine,
Kyiv, Ukraine
e-mail: ye.kozlovskiy@nubip.edu.ua
ORCID: 0009-0000-0130-4100
+38 068 676 31 49

HARMONIZATION OF FINANCIAL INSTRUMENTS IN THE CONTEXT OF UKRAINE'S EUROPEAN INTEGRATION

Анотація. У даній статті розглянуто сутність та класифікаційні ознаки фінансових інструментів у міжнародній та національній практиці, а також охарактеризовані підходи, які закріплені у Міжнародних стандартах фінансової звітності, Системі національних рахунків, законодавстві України та наукових працях зарубіжних і вітчизняних дослідників. Проаналізовано особливості правового регулювання та економічного змісту фінансових активів, зобов'язань, інструментів власного капіталу й похідних інструментів, їх вплив на фінансову стабільність і інвестиційну привабливість підприємств. Особлива увага приділена методам оцінки фінансових інструментів, їх класифікації за ризиком, ліквідністю та строком обігу, а також сучасним підходам до обліку та розкриття інформації у фінансовій звітності.

Визначено сучасні тенденції розвитку фінансового ринку України в контексті імплементації норм Європейського Союзу (надалі також — ЄС), зокрема положень Директиви MiFID II та Регламенту MiFIR, які будуть сприяти підвищенню прозорості ринку та захисту прав інвесторів. В статті виокремлено перспективи застосування інноваційних фінансових інструментів в аграрному секторі, що полягають у випуску аграрних облігацій, страхових деривативів та зелених фінансових продуктів, які здатні забезпечити стабільність доходів та залучення додаткового капіталу для розвитку сільськогосподарських підприємств, що в результаті буде сприяти модернізації технологій виробництва.

В результаті проведеного дослідження було доведено, що гармонізація національної системи фінансових інструментів у симбіозі з європейськими стандартами є необхідною умовою для успішної інтеграції України до єдиного фінансового простору ЄС, що в свою чергу призведе до підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору та зміцнення макроекономічної стійкості держави. Визначено, що комплексне впровадження сучасних фінансових механізмів дозволить створити ефективну систему підтримки аграрних підприємств, забезпечити їх доступ до кредитних ресурсів та інвестицій, а також шляхом підвищення конкурентоздатності збільшити привабливість української продукції на міжнародних ринках.

Ключові слова: фінансові інструменти, класифікація, фінансові активи, фінансові зобов'язання, фінансова безпека, інструменти власного капіталу, похідні інструменти, гармонізація, євроінтеграція, аграрний сектор.

Abstract. This article examines the essence and classification characteristics of financial instruments in international and national practice and outlines the approaches enshrined in International Financial Reporting Standards, the System of National Accounts, the legislation of Ukraine, and the scholarly works of foreign and domestic researchers. The features of legal regulation and the economic substance of financial assets, liabilities, equity instruments, and derivatives are analyzed, along with their impact on financial stability and the investment attractiveness of enterprises. Particular attention is paid to methods for valuing financial instruments, their classification by risk, liquidity, and maturity, as well as contemporary approaches to accounting and disclosure in financial statements. The study identifies current trends in the development of Ukraine's financial market in the context of implementing European Union (hereinafter also the EU) regulations, in particular the provisions of the MiFID II Directive and the MiFIR Regulation, which are expected to enhance market transparency and protect investors' rights. The article highlights prospects

for the use of innovative financial instruments in the agricultural sector, including the issuance of agricultural bonds, insurance derivatives, and green financial products capable of ensuring income stability and attracting additional capital for the development of agricultural enterprises, thereby contributing to the modernization of production technologies.

As a result of the research, it is demonstrated that harmonization of the national system of financial instruments in synergy with European standards is a necessary condition for Ukraine's successful integration into the EU's single financial space, which, in turn, will increase the competitiveness of the agricultural sector and strengthen the state's macroeconomic resilience. It is determined that the comprehensive implementation of modern financial mechanisms will make it possible to create an effective support system for agricultural enterprises, ensure their access to credit resources and investment, and, by enhancing competitiveness, increase the attractiveness of Ukrainian products in international markets.

Keywords: financial instruments, classification, financial assets, financial liabilities, financial security, equity instruments, derivatives, harmonization, European integration, agricultural sector.

JEL O19; G18; F02; F30; F33

Постановка проблеми. Фінансові інструменти є базовою складовою для функціонування фінансових ринків, відіграють ключову роль у перерозподілі капіталу між учасниками економічних відносин. В умовах глобалізації, євроінтеграції України та активному розвитку вітчизняного аграрного сектору виникає потреба у поглибленому аналізі поняття та класифікації фінансових інструментів, які забезпечують ефективне залучення капіталу, управління ризиками та інтеграцію у світовий, зокрема європейський фінансовий простір. Незважаючи на значну кількість наукових досліджень, питання їхньої прикладної придатності та особливостей використання у національному аграрному секторі потребує подальшого дослідження.

Аналіз досліджень і публікацій. Науковий інтерес до проблематики фінансових інструментів не згасає вже кілька десятиліть, однак дослідницькі підходи, що склалися у зарубіжній і вітчизняній літературі, суттєво розходяться — і за методологічним фокусом, і за масштабом охоплення, і за тим, чії ринки та чії проблеми вони насправді описують.

У зарубіжній теорії домінуючою залишається класична аналітична традиція, закладена такими авторами, як Дж. К. Халл і Ф. Мішкін. Монографія Халл (Hull, 2014) [1] систематизує механізми функціонування похідних фінансових інструментів і досі зберігає методологічну актуальність — запропонована класифікація деривативів за базовими активами та функціональним призначенням (хеджування, спекуляція, арбітраж) слугує опорною точкою для аналізу перспектив товарних деривативів в аграрному секторі. Водночас ця концепція будувалася для розвинутих ліквідних ринків, де інфраструктура і регуляторне середовище вже сформовані, — що важливо враховувати при перенесенні висновків на український контекст. Ф. Мішкін (Mishkin, 2015) [2] іде далі: його концептуальна модель фінансових ринків розкриває структурні взаємозв'язки між різними типами інструментів і механізми їхнього впливу на монетарну трансмісію. Саме через цю призму можна зрозуміти природу банкоцентричності українського ринку капіталу — домінування кредитного каналу над небанківськими інструментами тут не випадкова риса поточного моменту, а прояв глибших інституційних диспропорцій, притаманних економікам перехідного типу.

Принципово інший ракурс відкривають дослідження цифрових трансформацій фінансового ринку. Christian Catalini і Joshua S. Gans (Catalini & Gans, 2020) [3] показують, що цифрові інструменти знижують два принципово різних типи витрат — витрати верифікації транзакцій і права власності, а також витрати мережевої взаємодії між учасниками ринку. Наслідком є можливість будувати децентралізовані ринки без традиційних посередників. Для аграрного сектору України цей висновок має особливе значення: нерозвиненість фінансової інфраструктури тут давно стала не тимчасовою перешкодою, а структурним бар'єром для залучення капіталу. Цифрові механізми потенційно здатні частково обійти цей бар'єр, не чекаючи повного інституційного дозрівання ринку.

На рівні стандартизації та регуляторної практики важливу роль відіграють два порівняно свіжих дослідження. Kvaal et al. (2023) [23] на вибірці з 139 банків ЄС детально аналізують зміни у структурі балансів після переходу від IAS 39 до МСФЗ 9, виявляючи концептуальні суперечності підходу бізнес-моделі та проблеми оцінки характеристик грошових потоків. Ці спостереження безпосередньо стосуються ситуації в Україні, яка проходить той самий шлях класифікаційної уніфікації. Регуляторний вимір цих процесів суттєво доповнює звіт ОЕСР (OECD, 2025) [26], який системно ідентифікує прогалини між чинним законодавством України та стандартами ЄС у сферах ринку капіталу, корпоративного управління та захисту споживачів — і тим самим окреслює конкретний порядок денний для регуляторних реформ.

Вітчизняна наукова думка розвивається у дещо іншому руслі, відображаючи специфіку національного контексту. О. Дзюблук (2021) [4] аналізує ефективність монетарної політики та регуляторного забезпечення фінансових ринків в умовах кризових явищ, окреслюючи системні ризики, що можуть ускладнювати гармонізацію фінансового законодавства. Понятійно-категоріальний апарат, розроблений І. А. Бланком (2002) [5] у межах концепції фінансового менеджменту, і досі залишається відправною точкою для класифікаційних побудов у корпоративних фінансах — хоча очевидно потребує оновлення з урахуванням МСФЗ 9 та нових ринкових реалій. В. Коваленко та С. Шелудько зі співавторами (Kovalenko et al., 2023) [27] зосереджуються на кредитно-інвестиційному забезпеченні агросектору, з'ясовуючи, як банківське кредитування та кліматичні виклики впливають на інвестиційні рішення фермерів, — і тим самим підводять до питання про необхідність розширення інструментарію хеджування ризиків у сільському господарстві. Ринок зелених облігацій у контексті українських перспектив систематизовано у роботі О. Чигрин зі співавторами (Chygryn et al., 2018) [28], де узагальнено досвід ЄС і обґрунтовано потенціал цього інструменту для залучення інвестицій у екологічно орієнтовані проекти.

Проведений аналіз наукових праць засвідчує, що більшість існуючих досліджень або зосереджені на загальнотеоретичних аспектах функціонування фінансових інструментів (Hull, 2014; Mishkin, 2015; Kvaal et al., 2023), або розглядають окремі регуляторні та управлінські аспекти без системного поєднання з євроінтеграційним виміром і галузевою специфікою аграрного сектору (Дзюблук, 2021; Бланк, 2002; Kovalenko et al., 2023). Дослідження у сфері цифрових фінансових інновацій (Catalini & Gans, 2020) свідчать про трансформацію самої природи фінансових інструментів, а аналіз ринку зелених фінансових продуктів (Chygryn et al., 2018; OECD, 2025) окреслює нові можливості для сталого

фінансування. Однак ці висновки лише частково придатні для специфіки країн із перехідною економікою, де регуляторна та ринкова інфраструктура ще не відповідає умовам розвинутих фінансових ринків, а сам процес гармонізації фінансових інструментів із нормами ЄС у галузевому розрізі аграрного сектору потребує подальшого дослідження.

Виділення невирішеної частини проблеми. Попри значний і різноплановий науковий доробок, у дослідженні фінансових інструментів залишаються прогалини, які й стали відправною точкою для представленого дослідження.

Перша з них — відсутність системного аналізу процесу гармонізації класифікаційних ознак фінансових інструментів із вимогами ЄС стосовно ринків перехідного типу. Теоретичні засади, закладені Hull (2014) і Mishkin (2015), будувалися для розвинутих фінансових систем із усталеними інститутами, розвинутою інфраструктурою та достатньою ліквідністю — тобто для умов, яких в Україні ще немає. Механічне перенесення цих концепцій без урахування специфіки трансформаційного середовища дає спотворену картину. При цьому в літературі відсутній системний підхід до того, як саме мають адаптуватися класифікаційні схеми при впровадженні MiFID II і MiFIR на ринку, де правила гри ще не усталилися.

Другий пласт невирішених питань — галузевий. В аграрному секторі, який є одним із ключових для економіки України, практично немає комплексних досліджень інноваційних фінансових інструментів — аграрних розписок, зелених облігацій, аграрних деривативів — у їхньому взаємозв'язку з нормативною узгодженістю з *acquis* ЄС. Роботи про агрофінансування, як правило, зупиняються на кредитних механізмах і не виходять на рівень похідних чи сталих інструментів. Натомість дослідження у сфері сталих фінансів зазвичай оперують на загально-економічному рівні, не заглиблюючись у галузеву специфіку сільськогосподарського виробництва з його сезонністю, кліматичними ризиками та залежністю від земельного ринку.

Виходячи з вищенаведеного, можна зробити висновок, що не вистачає роботи, яка б органічно поєднала три виміри аналізу: нормативно-правові засади класифікації фінансових інструментів в Україні (МСФЗ 9, П(С)БО 13, Закон «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки»), практичні перспективи використання гармонізованих інструментів в аграрному секторі та євроінтеграційний контекст як рамку, що визначає напрям і темп цих змін. Кожен із цих вимірів присутній у літературі окремо — але їхнє концептуальне поєднання досі залишається нереалізованим завданням.

Методика дослідження. У процесі роботи було зроблено акцент на загальнонаукових і спеціальних методах дослідження. Насамперед було використано історико-логічний підхід, щоб простежити, як змінювалися уявлення про фінансові інструменти в міжнародній та українській практиці. Для зіставлення визначень у стандартах і законодавстві застосовано метод порівняння. Щоб впорядкувати різні підходи та виділити ключові ознаки, використано класифікаційно-аналітичний підхід. Узагальнення отриманих результатів дало можливість сформулювати висновки щодо перспектив застосування фінансових інструментів в аграрному секторі на шляху євроінтеграції України.

Метою статті є розкриття поняття та класифікаційних ознак фінансових інструментів, визначення перспектив їх гармонізації та комплексу напрямів застосування в аграрному секторі в умовах євроінтеграції України.

Виклад основного матеріалу. Фінансові інструменти є ключовою категорією сучасної економіки, що охоплює широкий спектр контрактів і активів, пов'язаних із грошовими потоками, капіталом та ризиками. У межах міжнародної практики регулювання та обліку застосовуються різні підходи до визначення поняття «фінансовий інструмент» та його класифікації. Так, у Міжнародних стандартах фінансової звітності (МСФЗ) фінансові інструменти визначаються як контракти, які породжують фінансовий актив з одного суб'єкта і фінансове зобов'язання або інструмент власного капіталу з іншого [6]. Водночас українське законодавство та національні стандарти бухгалтерського обліку трактують це поняття в близьких термінах, іноді з акцентом на форму (наприклад, цінні папери або похідні угоди) [7].

На сьогоднішній день існує велика кількість визначень поняття «фінансових інструментів».

Таблиця 1

**ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ»
У МІЖНАРОДНІЙ ТА НАЦІОНАЛЬНІЙ ПРАКТИЦІ**

Джерело	Визначення
Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ 9) [6]	Будь-який контракт, що призводить до виникнення фінансового активу в одного суб'єкта і фінансового зобов'язання або інструмента власного капіталу в іншого.
Національний стандарт бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти» (П(С)БО 13) [10]	Контракт, який одночасно спричиняє виникнення (збільшення) фінансового активу в одного підприємства і фінансового зобов'язання або інструмента власного капіталу в іншого.
Система національних рахунків (SNA) / Рекомендації МВФ (ВРМ6) [9]	Повний набір фінансових контрактів між інституційними одиницями, що формують фінансові активи або зобов'язання. До них віднесено валюту та депозити, позики, цінні папери, деривативи, страхові резерви тощо.
Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» [9]	Фінансові інструменти ототожнюються з категорією «цінні папери». До них належать цінні папери, строкові контракти (ф'ючерси), інструменти грошового обігу, форварди, свопи, опціони та інші контракти, ціна яких залежить від відсоткових ставок, валютних курсів чи фондових індексів.

Джерело: складено автором на основі [6], [9], [10], [24–25].

Наведені вище визначення показують, що незважаючи на відмінності формувань, усі дефініції розуміють фінансовий інструмент як юридично оформлений фінансовий контракт із двосторонніми зобов'язаннями/правами.

У національному законодавстві України визначення терміна «фінансові інструменти» закріплено, зокрема, в Законі України «Про цінні папери та фондовий ринок». Відповідно до статті 1 цього нормативно-правового акта, фінансові інструменти включають у себе широкий спектр інструментів, серед яких: цінні папери, строкові контракти (ф'ючерси), інструменти грошового обігу, відсоткові строкові контракти (форварди), контракти на обмін у майбутньому (залежно від зміни процентної ставки, валютного курсу або фондового індексу), а також похідні інструменти — такі як свопи, опціони, включно з тими, що передбачають

грошову форму розрахунку. Таким чином, відповідно до вітчизняного правового поля визначення «фінансові інструменти» охоплює в собі поняття «цінні папери», розглядаючи останні як ключовий елемент ширшої категорії фінансових інструментів. Водночас підкреслюється наявність та значущість похідних інструментів, які відіграють дедалі важливішу роль у сучасному фінансовому середовищі, зокрема й у контексті адаптації до стандартів європейського фінансового ринку[9].

Отже, «фінансовий інструмент» — це специфічний економічний об'єкт фінансового ринку, що має грошову вартість, перебувають в обігу та забезпечують розподіл і перерозподіл фінансових ресурсів між учасниками економічних відносин.

Фінансові інструменти поділяють за низкою ознак — способом і метою використання, формою мобілізації коштів та особливостями їх обігу. Вони становлять ключовий елемент механізму функціонування фінансових ринків, забезпечуючи рух і перерозподіл капіталу. У науковій практиці виділяють чотири основні типи фінансових інструментів, що відрізняються економічним змістом, правовим статусом і правилами обліку.

Подібна структура класифікації дає можливість системно інтерпретувати категорії фінансового ринку та використовувати її у практичних цілях — під час аналітичної оцінки, фінансової звітності й регуляторного контролю. Відповідно до загальноприйнятого підходу, фінансові інструменти поділяють на фінансові активи, зобов'язання, інструменти власного капіталу та похідні інструменти.

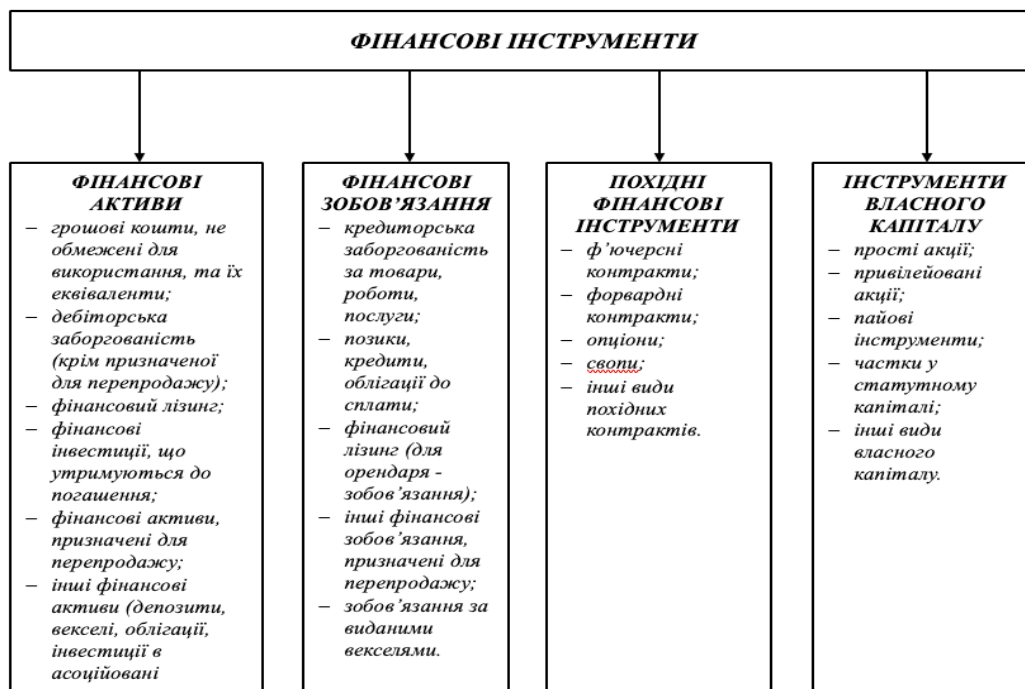

Рис. 1. Класифікація фінансових інструментів

Джерело: складено автором на основі [9], [10], [11].

До активів належать, зокрема:

- грошові кошти та їхні еквіваленти;
- контрактні права на отримання грошових коштів або іншого фінансового активу від іншого підприємства;
- контрактні права на обмін фінансовими інструментами з іншим підприємством на потенційно вигідних умовах;
- інструменти власного капіталу інших суб'єктів (наприклад, акції).

Фінансове зобов'язання є одним із ключових різновидів фінансових інструментів, воно відображає контрактне зобов'язання підприємства, а саме:

- передавати грошові кошти або інший фінансовий актив іншому суб'єкту господарювання;
- здійснювати обмін фінансовими інструментами за умов, що можуть бути потенційно несприятливими для підприємства.

Поширеними прикладами фінансових зобов'язань є кредиторська заборгованість за розрахунками з постачальниками та замовниками, розрахунки за виданими векселями, отримані банківські кредити та позики, а також зобов'язання за облігаціями. У фінансовій практиці вони формують основу боргових інструментів, які є важливою складовою системи фінансових відносин.

Інструменти власного капіталу посідають особливе місце серед фінансових інструментів, зазвичай під цим визначенням розуміють будь-який контракт, що підтверджує право власника на частину в активах підприємства, яка залишається після вирахування всіх його зобов'язань [10].

Інструменти власного капіталу можна визначити як контракти, що засвідчують право їх власника на частку в активах суб'єкта господарювання після виконання ним усіх зобов'язань [11]. До цієї групи належать прості акції, окремі різновиди привілейованих акцій, а також похідні інструменти, зокрема варанти й опціони на придбання простих акцій у емітента. У низці випадків інструмент власного капіталу формується й у разі виникнення зобов'язання підприємства щодо випуску чи передачі власних цінних паперів.

Похідні фінансові інструменти становлять групу фінансових контрактів, економічна сутність яких полягає у перенесенні розрахунків на майбутні періоди, їх вартість формується під впливом коливань базових змінних — відсоткових ставок, валютних курсів, біржових котирувань цінних паперів, індексів цін чи показників кредитоспроможності. Характерною ознакою похідних інструментів є те, що для їх придбання здебільшого не передбачаються значні початкові інвестиції, що вирізняє їх серед інших фінансових активів [11].

З правової точки зору, перелік фінансових інструментів регламентується Законом України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23.02.2006 р. [12]. У ньому визначено, що до складу фінансових інструментів належать: традиційні цінні папери, строкові контракти (ф'ючерси), відсоткові форварди, різновиди свопів (валютні, індексні та відсоткові), а також опціони, що надають право придбання чи відчуження певних активів, у тому числі з грошовим виконанням.

З позиції функціонального призначення похідні інструменти виконують кілька ключових ролей:

- хеджування ризиків (страхування від несприятливих змін на фінансових ринках);

- спекулятивна діяльність (отримання прибутку за рахунок цінових коливань базових активів);

- арбітраж (використання цінових диспропорцій на різних ринках).

Варто зазначити, що сучасний фінансовий ринок не обмежується лише класичними похідними інструментами. Під впливом фінансового інжинірингу дедалі більшого поширення набувають гібридні та структуровані продукти, які поєднують ознаки різних фінансових інструментів і спрямовані на підвищення гнучкості інвестиційних стратегій, оптимізацію управління капіталом та посилення інструментарію ризик-менеджменту.

Класифікацію фінансових інструментів доцільно подавати як багатовимірну систему, тому з огляду економічної суті та облікового відображення вирізняють такі осі: за предметом контракту — фінансові активи, фінансові зобов'язання, інструменти власного капіталу; за характером — первинні та похідні інструменти (деривативи); за способом інтеграції в облік — балансові та позабалансові; а також за функціональним призначенням і способом розрахунків (наприклад, грошове проти натурального розрахунку). Така структура дозволяє чітко окреслити економічну природу інструменту, визначити правила його відображення у звітності та оцінити пов'язані ризики.

Фінансові інструменти в Україні розвиваються в умовах трансформаційної економіки, яку можна визначити як економічну систему або тип економічних відносин, що характеризується глибокими структурними змінами, зумовленими трансформаційними процесами, які призводять до радикальних змін у формах власності, механізмах регулювання та інституційній структурі національної економіки в умовах переходу від однієї моделі розвитку до іншої, що зумовлює певні особливості їхнього функціонування. Ринок капіталу залишається недостатньо ліквідним, із низькою часткою вторинного обігу цінних паперів та обмеженою присутністю інституційних інвесторів (пенсійних фондів, страхових компаній). Банківський сектор, навпаки, має провідні позиції у забезпеченні обігу фінансових інструментів, зокрема кредитів, депозитів і боргових цінних паперів [13; 14].

Водночас деривативи й інноваційні інструменти, поширені у розвинених країнах, в Україні перебувають на початковому етапі використання [15].

Окремо варто відзначити аграрний сектор, де спостерігається інтерес до аграрних розписок та товарних деривативів як альтернативних джерел фінансування. Євроінтеграційний курс України зумовлює поступове реформування фінансового сектору відповідно до норм і стандартів Європейського Союзу. Угода про асоціацію між Україною та ЄС [16] містить положення щодо поступового наближення національного законодавства до *acquis* ЄС у сфері фінансових послуг, що охоплює регулювання ринків капіталу, інвестиційних фондів, страхування та банківської діяльності.

Ключовим кроком стало ухвалення Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» (2020 р.), який імплементує принципи Директиви MiFID II та Регламенту MiFIR [17-19]. Це дозволило гармонізувати класифікацію фінансових інструментів, встановити вимоги до пруденційного нагляду, захисту інвесторів та прозорості фінансових операцій. Важливою новацією стало посилення регулювання діяльності інвестиційних посередників і торгових майданчиків, що відповідає європейській практиці.

Окрім ринку капіталу, європейська інтеграція стосується й суміжних сфер. Так, у банківському секторі поступово впроваджуються принципи Базель III, які у ЄС реалізовано через директиву CRD IV та регламент CRR. У сфері колективного інвестування Україна має адаптувати законодавство до директив UCITS та AIFMD, що встановлюють стандарти функціонування інвестиційних фондів і захисту прав вкладників. У страхуванні орієнтиром є директива Solvency II, яка визначає вимоги до капіталу та ризик-менеджменту страхових компаній.

Окремим напрямом є розвиток ринку стійких фінансових інструментів. В ЄС діє стратегія сталого фінансування, яка передбачає широке застосування зелених, соціальних та «перехідних» облігацій, а також врахування ESG-критеріїв у діяльності фінансових установ. Україна, рухаючись у цьому напрямі, у 2021 р. ухвалила Концепцію розвитку ринку зелених облігацій [20], а Національна комісія з цінних паперів та фондових ринків розробила нормативну базу для їх емісії. Це відкриває можливості залучення інвестицій у проекти відновлення інфраструктури, енергетики та сільського господарства.

Завдяки євроінтеграційному курсу український фінансовий ринок отримує шанс на якісне оновлення інфраструктури, запровадження сучасних інструментів і розширення доступу до європейських фінансових ресурсів. Проте цей процес супроводжується викликами, серед яких: потреба в інституційній спроможності регуляторів, необхідність розвитку фінансової грамотності населення, а також ризику, пов'язані з воєнними діями.

Попри наявні зрушення, розвиток фінансових інструментів в Україні стримується низкою факторів: низкою фінансовою грамотністю населення, слабким розвитком фондової інфраструктури, обмеженим доступом до довгострокових інвестиційних ресурсів.

Ситуацію ускладнюють і зовнішні виклики, зокрема воєнні дії та макроекономічна нестабільність. Водночас євроінтеграція відкриває перед Україною нові перспективи. Гармонізація законодавства з ЄС сприятиме інтеграції національного ринку капіталу до європейського фінансового простору, залученню іноземних інвестицій та розвитку інституційних інвесторів [16].

У перспективі це дозволить розширити спектр фінансових інструментів, підвищити їхню ліквідність і забезпечити бізнес більш ефективними механізмами фінансування та управління ризиками.

Аграрний сектор України є одним із ключових напрямів застосування фінансових інструментів, адже забезпечує велику частку валютних надходжень та формує основу продовольчої безпеки держави. В умовах обмеженого доступу аграрних підприємств до банківського кредитування особливого значення набувають альтернативні та інноваційні фінансові інструменти, що дозволяють залучати капітал на прозорих і ринкових засадах. Серед таких інструментів слід виокремити аграрні розписки (надалі також — АР), які вже довели свою ефективність як механізм забезпечення кредитних зобов'язань під заставу майбутнього врожаю. Згідно з даними проекту ІФС «Аграрні розписки в Україні», станом на 2025 рік понад 11 тис. таких документів забезпечили залучення більш як 78.6 млрд грн фінансування для малих і середніх фермерських господарств [20].

Виходячи з таблиці можна побачити, що ринок аграрних розписок у 2015–2025 рр. показує швидкий розвиток ринку в 2015–2020 роках, Найкращі показники були в 2017–2019 роках, коли обсяг укладених АР збільшувався на понад

400 % кожного року, а загальна їх вартість зросла більш ніж у 40 разів порівняно з 2015 роком. Це свідчить про активну інтеграцію інструмента в систему агрофінансування та зростання довіри з боку кредиторів і аграріїв.

Таблиця 2

ВИДАНІ АГРАРНІ РОЗПИСКИ В УКРАЇНІ У 2015–2025 рр.

Рік	Фінансові АР (шт.)	Товарні АР (шт.)	Загальна кількість (шт.)	Приріст кількості %	Вартість (млн грн)	Приріст вартості %
2015	4	4	8	–	27	–
2016	28	23	51	+537.5	169	+525.9
2017	113	10	123	+141.2	875	+417.2
2018	418	246	664	+439.0	5 074	+479.9
2019	928	761	1689	+154.4	11 362	+124.0
2020	1716	1164	2880	+70.5	13 398	+17.9
2021	1554	889	2443	–15.2	13 467	+0.5
2022	343	286	629	–74.2	4 293	–68.1
2023	572	335	907	+44.2	6 637	+54.6
2024	638	317	955	+5.3	6 671	+0.5
2025	238	225	463	–51.5	2 907	–56.4

Джерело: складено автором на основі [20].

Починаючи з 2021 року, ринок почав демонструвати ознаки стабілізації та певного насичення, темпи зростання суттєво знизилися, а в окремих роках відбулося скорочення кількості АР. Через повномасштабне вторгнення в Україну найбільш критичний період настав в 2022 році, загальна кількість АР знизилась більш ніж на 70 %, а їхня вартість на 68 %.

Попри це 2023–2024 рр. ринок почав відновлюватися, приріст кількості аграрних розписок повернувся до позитивної динаміки, але вже на помірному рівні, проте у 2025 році знову спостерігається суттєве скорочення обсягів, що може бути пов'язано зі зниженням попиту, обмеженим доступом до фінансування, а також структурними змінами у секторі.

Підсумовуючи можна сказати, що ринок аграрних розписок пройшов шлях від стрімкого розвитку до етапу нестабільності та корекції, що нині зумовлено переважно макроекономічними та воєнними факторами. Подальший розвиток інструмента залежатиме від відновлення аграрного виробництва, політик підтримки агросектору готовності та зацікавленості фінансових установ і постачальників ресурсів продовжувати роботу з аграрними розписками в Україні.

Подальший розвиток аграрного сектору вимагає розширення спектра інструментів, сумісних із європейськими фінансовими стандартами. Перспективним напрямком є використання товарних деривативів для хеджування цінних ризиків на зернові, олійні культури та добрива. Запровадження біржових контрактів типу ф'ючерсів і опціонів відповідає практиці ЄС та підвищує передбачуваність

доходів виробників. Водночас розвиток ринку зелених облігацій відкриває можливість фінансування проєктів у сфері екологічно чистого землеробства, відновлення ґрунтів та енергоефективних технологій, що передбачено Концепцією розвитку ринку зелених облігацій в Україні (2021) [20]. Протягом останніх десяти років ринок зелених облігацій демонструє стійке зростання. У 2014 р. їх обсяг складав 37 млрд дол. США, тоді як у 2023 р. цей показник досяг максимуму — 587,6 млрд дол. США [21; 22] (рис. 2).

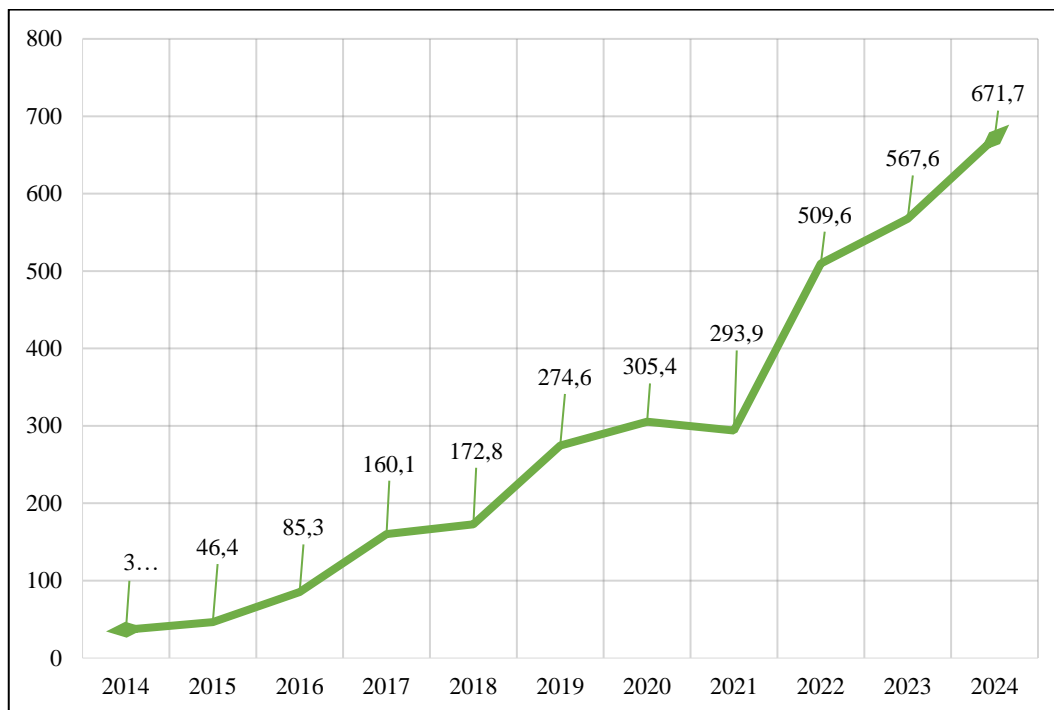

Рис. 2. Обсяг випуску зелених облігацій у світі за 2014–2024 рр., млрд дол. США

Джерело: складено автором на основі [21; 22].

У контексті євроінтеграції важливо забезпечити нормативну сумісність аграрних фінансових інструментів із положеннями Регламенту (ЄС) № 600/2014 (MiFIR) та Директиви 2014/65/ЄС (MiFID II), які регулюють обіг похідних фінансових продуктів і товарних контрактів. Це сприятиме підвищенню прозорості аграрного фінансування, залученню іноземних інвестицій і створенню умов для інтеграції українських біржових майданчиків до європейської торговельної інфраструктури. Таким чином, розвиток системи фінансових інструментів в аграрному секторі є одним із ключових напрямів формування конкурентоспроможної економіки України в умовах євроінтеграції.

Дискусія. Результати дослідження показують, що гармонізація фінансових інструментів аграрного сектору України з правовими та регуляторними нормами Європейського Союзу є стратегічно важливим чинником розвитку національного

ринку капіталу та поглиблення євроінтеграційних процесів. Адаптація фінансового законодавства до положень Директиви MiFID II та Регламенту MiFIR спрямована на формування прозорих правил функціонування фінансових ринків, зниження інформаційної асиметрії та посилення захисту інвесторів, що підтверджується європейською регуляторною практикою [17; 18]. У цьому контексті положення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС створюють інституційні рамки для поетапного узгодження національної фінансової системи з *acquis* ЄС, зокрема у сфері ринку капіталу та фінансових послуг [15].

Разом із тим результати дослідження демонструють, що формальна імплементація європейських норм не гарантує автоматичного підвищення ефективності фінансових інструментів в аграрному секторі. Обмеженість фінансової інфраструктури, низька ліквідність ринку капіталу та слабка участь інституційних інвесторів суттєво знижують потенціал використання сучасних фінансових інструментів, зокрема похідних та довгострокових боргових інструментів [2; 11; 14]. Ці проблеми є типовими для фінансових систем трансформаційного типу та ускладнюють перенесення європейських моделей фінансування на національний ґрунт без урахування структурних особливостей економіки.

Додатковим стримувальним чинником залишається нестабільність макроекономічного середовища, що підвищує рівень ризиків та знижує інвестиційну привабливість аграрного сектору для довгострокових інвесторів [1; 13]. У таких умовах фінансові інструменти, орієнтовані на хеджування ризиків та залучення довгострокового капіталу, не виконують повною мірою своєї функції, що обмежує можливості аграрних підприємств щодо фінансового планування та інвестиційного розвитку. Це підтверджує необхідність комплексного підходу до гармонізації, який поєднує регуляторні зміни з розвитком ринкової інфраструктури та підвищенням фінансової стабільності.

Особливу роль у фінансуванні аграрного сектору відіграють спеціалізовані фінансові інструменти, адаптовані до галузевої специфіки. Проведений аналіз свідчить, що аграрні розписки є одним із найбільш практично орієнтованих інструментів залучення фінансових ресурсів для сільськогосподарських виробників, особливо малих і середніх підприємств, які мають обмежений доступ до класичних банківських кредитів [20]. Водночас потенціал цього інструменту не може бути повністю реалізований без подальшого вдосконалення нормативно-правового забезпечення, зниження кредитних ризиків та розвитку механізмів вторинного обігу.

Перспективним, але водночас дискусійним напрямом є розвиток ринку зелених фінансових інструментів, зокрема зелених облігацій, як джерела фінансування екологічно орієнтованих проєктів в аграрному секторі. З одного боку, міжнародний досвід свідчить про зростання ролі сталого фінансування у структурі інвестиційних потоків [21; 22]. З іншого боку, для України залишається відкритим питання формування чітких критеріїв класифікації зелених проєктів, стандартизованих процедур верифікації та ефективного контролю за цільовим використанням залучених коштів. За відсутності таких механізмів існує ризик формалізації інструменту без досягнення реального екологічного та економічного ефекту.

Узагальнюючи результати дослідження, можна стверджувати, що гармонізація фінансових інструментів аграрного сектору України з практиками

Європейського Союзу має розглядатися не лише як процес нормативного зближення, а як багатовимірна трансформація фінансової системи. Вона передбачає розвиток інституційної спроможності регуляторів, удосконалення фінансової інфраструктури, підвищення довіри інвесторів та адаптацію фінансових інструментів до реальних потреб аграрного сектору. Саме такий підхід дозволить перетворити гармонізацію з формального зобов'язання в дієвий механізм забезпечення сталого розвитку аграрного сектору України в умовах євроінтеграції.

Висновки. У результаті дослідження встановлено, що фінансові інструменти посідають центральне місце в сучасній системі фінансових відносин, забезпечуючи ефективний перерозподіл ресурсів, залучення капіталу та управління ризиками. Аналіз підходів міжнародних і національних стандартів засвідчив поступову гармонізацію визначень і класифікаційних ознак фінансових інструментів, що є важливим чинником інтеграції українського фінансового ринку до європейського простору. Водночас національне законодавство все ще характеризується певною фрагментарністю та ототожненням поняття «фінансовий інструмент» із категорією «цінні папери», що потребує подальшого методологічного уточнення.

Аграрні розписки зарекомендували себе як важливий інструмент фінансування агросектору, що дозволяє малим і середнім виробникам залучати капітал на прозорих ринкових засадах. Для їхнього сталого розвитку потрібні відновлення виробництва, покращення доступу до фінансування та гармонізація з європейськими стандартами.

Розвиток українського ринку фінансових інструментів значною мірою зумовлюється процесами євроінтеграції, зокрема імплементацією Директиви MiFID II, Регламенту MiFIR, а також формуванням нормативної бази для зелених і соціальних облігацій. Ці зміни сприяють підвищенню прозорості, захисту інвесторів і розширенню спектра сучасних інструментів на ринку капіталу. Особливою актуальності набуває розвиток інноваційних та похідних інструментів, зокрема у сфері аграрного бізнесу, який потребує нових джерел фінансування та ефективних механізмів хеджування ризиків.

Водночас дослідження показало, що для повноцінного становлення ринку фінансових інструментів в Україні необхідні подальше вдосконалення законодавства та правотворчої діяльності, розвиток інституційних інвесторів, підвищення фінансової грамотності та посилення ролі державних регуляторів.

Євроінтеграційний курс України створює можливості для впровадження передових практик ЄС, що у перспективі сприятиме зміцненню фінансової стабільності та макроекономічного середовища, зростанню інвестиційної привабливості і ефективному залученню ресурсів у реальний сектор економіки.

Література

1. Hull J. C. Options, Futures, and Other Derivatives : 9-те вид. / J. C. Hull. — N.Y. : Prentice Hall, 2014. — 896 с.
2. Mishkin F. S., Eakins S. Financial Markets and Institutions, Global Edition. Pearson Education, Limited, 2015. 834 с.
3. Catalini C., Gans J. S. Some simple economics of the blockchain. Communications of the ACM. 2020. Т. 63, № 7. С. 80–90. URL: <https://doi.org/10.1145/3359552>.

4. Дзюблюк О. Ефективність режиму інфляційного таргетування як основи монетарної політики в умовах кризових явищ в економіці / О. Дзюблюк // Вісник економіки. — 2021. — Вип. 3. — С. 20–40. — DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2021.03.020>
5. Бланк І. А. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / І. А. Бланк. — Київ : Ельга-НікаЦентр, 2002.
6. Міжнародна рада з МСФЗ (IASB). Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 «Фінансові інструменти». Лондон: IFRS Foundation, 2014 (оновлено 2017).
7. Міжнародна рада з МСФЗ (IASB). IFRS 9 Financial Instruments [Електронний ресурс]. — IFRS Foundation. — Режим доступу: <https://www.ifrs.org/>.
8. IASB IFRS Interpretations Committee. Holdings of Cryptocurrencies (Agenda Decision, June 2019). — Лондон: IFRS Foundation, 2019.
9. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23 лют. 2006 р. № 3480-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2006. — № 31. — Ст. 268.
10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти»: Наказ Міністерства фінансів України від 30 листоп. 2001 р. № 559 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.help/law/559>.
11. Фінансовий ринок: підруч. у 2 т. / за ред. Ю. М. Коваленка. — Ірпінь: УДФСУ, 2018. — Т. 1. — 442 с.
12. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Звіт про розвиток фондового ринку України у 2022–2023 рр. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua>.
13. Національний банк України. Огляд фінансової стабільності. — Київ: НБУ, 2023. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://bank.gov.ua>.
14. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). Financial Markets and Financial Instruments in Ukraine: Analytical Report. — Paris: OECD Publishing, 2022.
15. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з однієї сторони, та Україною, з іншої сторони від 27 черв. 2014 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_0114.
16. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 19 черв. 2020 р. № 738-IX [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-20>.
17. Directive 2014/65/EU of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014 on markets in financial instruments (MiFID II). Official Journal of the European Union. — 2014. — L 173/349.
18. Regulation (EU) № 600/2014 of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014 on markets in financial instruments (MiFIR). Official Journal of the European Union. — 2014. — L 173/84.
19. Ministry of Finance of Ukraine. Concept for the Implementation of the Green Bond Market in Ukraine. — Київ: Міністерство фінансів України, 2021 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://mof.gov.ua>.
20. International Finance Corporation (IFC). Аграрні розписки в Україні: результати впровадження проекту (2015-2023). — Київ: Група Світового банку, 2023 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://agrarianreceipts.org.ua>.
21. Statista. Value of green bonds issued worldwide from 2014 to 2023. [Електронний ресурс]. — Статистика. — 2025. — Режим доступу: <https://www.statista.com/statistics/1289406/green-bonds-issued-worldwide/>.
22. TodayESG. Climate Bond Initiative Releases 2024 Global Sustainable Bond Market Report. [Електронний ресурс]. — ESG Information Website. — 2024. — Режим доступу: <https://www.todayesg.com/cbi-2024-global-sustainable-bond-market-report/>.

23. Kvaal E., Löw E., Novotny-Farkas Z., Panaretou A., Renders A., Sampers P. Classification and Measurement under IFRS 9: A Commentary and Suggestions for Future Research. *Accounting in Europe*. 2024. Vol. 21, №. 2. P. 154–175. DOI: <https://doi.org/10.1080/17449480.2023.2253808>.
24. Panchenko, V., Yatsenko, O., Musiiets T., Zinchenko F., Aleksandrova M. Global financial crises and their macroeconomic consequences for national economies: the case of Ukraine. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2024. 6(59), 336–352. <https://doi.org/10.55643/fcaptop.6.59.2024.4552>
25. Yatsenko O., Alexandrova M., Iatsenko O. Global Financial Crises: Genesis, Causes, Consequences and Impact on the Global Economy. *International Economic Policy*, Vol. 40 (1), 2024. DOI: <https://10.33111/iep.eng.2024.40.05>
26. OECD. Mapping Ukraine’s Financial Markets and Corporate Governance Framework for a Sustainable Recovery. Paris: OECD Publishing, 2025. DOI: <https://doi.org/10.1787/866c5c44-en>.
27. Kovalenko V., Sheludko S., Semenova V., Kotsiurubenko G., Danylina S. Credit and Investment support for the development of Ukraine’s agricultural and economy sector. *Scientific Horizons*. 2023. Vol. 26, №. 5. P. 151–163. DOI: <https://doi.org/10.48077/scihor5.2023.151>.
28. Chygryn O., Pimonenko T., Luylyov O., Goncharova A. Green Bonds like the Incentive Instrument for Cleaner Production at the Government and Corporate Levels: Experience from EU to Ukraine. *Journal of Environmental Management and Tourism*. 2019. Vol. 9, №. 7. P. 1443–1456. DOI: [https://doi.org/10.14505/jemt.v9.7\(31\).09](https://doi.org/10.14505/jemt.v9.7(31).09).

References

1. Hull, J. C. (2014). *Options, futures, and other derivatives* (9th ed.). New York, NY: Prentice Hall.
2. Mishkin, F. S., & Eakins, S. (2015). *Financial markets and institutions* (Global ed.). Harlow, England: Pearson Education Limited.
3. Catalini, C., & Gans, J. S. (2020). Some simple economics of the blockchain. *Communications of the ACM*, 63(7), 80–90. <https://doi.org/10.1145/3359552>
4. Dziubliuk, O. (2021). The effectiveness of an inflation-targeting regime as the basis of monetary policy in conditions of economic crises. *Visnyk ekonomiky (Herald of Economics)*, (3), 20–40. <https://doi.org/10.35774/visnyk2021.03.020>
5. Blank, I. A. (2002). *Financial management* [in Ukrainian]. Kyiv, Ukraine: Elga-NikaCenter.
6. International Accounting Standards Board. (2014). *IFRS 9: Financial instruments* (updated 2017). London: IFRS Foundation.
7. International Accounting Standards Board. (2017). *IFRS 9: Financial instruments* [Electronic resource]. Retrieved from <https://www.ifrs.org>
8. IFRS Interpretations Committee. (2019). *Holdings of cryptocurrencies* (Agenda decision, June 2019). London: IFRS Foundation.
9. Verkhovna Rada of Ukraine. (2006). On securities and the stock market (Law №. 3480-IV). *Vedomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine]*, (31), art. 268.
10. Ministry of Finance of Ukraine. (2001). *Accounting standard (regulation) №. 13: Financial instruments* (Order №. 559) [Electronic resource]. Retrieved from <https://zakon.help/law/559>
11. Kovalenko, Y. M. (Ed.). (2018). *Financial market* (Vol. 1). Irpin, Ukraine: UDFS U.
12. National Securities and Stock Market Commission. (2023). *Report on the development of the Ukrainian stock market in 2022–2023* [Electronic resource]. Retrieved from <https://www.nssmc.gov.ua>

13. National Bank of Ukraine. (2023). Financial stability review. Kyiv: National Bank of Ukraine. Retrieved from <https://bank.gov.ua>
14. Organisation for Economic Co-operation and Development. (2022). Financial markets and financial instruments in Ukraine: Analytical report. Paris: OECD Publishing.
15. Verkhovna Rada of Ukraine. (2014). Association Agreement between the European Union and its Member States and Ukraine (27 June 2014) [Electronic resource]. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_0114
16. Verkhovna Rada of Ukraine. (2020). On capital markets and organized commodity markets (Law №. 738-IX) [Electronic resource]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-20>
17. European Parliament & Council of the European Union. (2014). Directive 2014/65/EU on markets in financial instruments (MiFID II). Official Journal of the European Union, L 173.
18. European Parliament & Council of the European Union. (2014). Regulation (EU) № 600/2014 on markets in financial instruments (MiFIR). Official Journal of the European Union, L 173.
19. Ministry of Finance of Ukraine. (2021). Concept for the implementation of the green bond market in Ukraine [Electronic resource]. Kyiv: Ministry of Finance of Ukraine. Retrieved from <https://mof.gov.ua>.
20. International Finance Corporation. (2023). Agrarian receipts in Ukraine: Project implementation results (2015–2023). Kyiv: World Bank Group. Retrieved from <https://agrarianreceipts.org.ua>.
21. Statista. (2025). Value of green bonds issued worldwide from 2014 to 2023 [Statistics]. Retrieved from <https://www.statista.com/statistics/1289406/green-bonds-issued-worldwide/>
22. TodayESG. (2024). Climate Bond Initiative releases 2024 global sustainable bond market report [Electronic resource]. Retrieved from <https://www.todayesg.com/cbi-2024-global-sustainable-bond-market-report/>.
23. Kvaal, E., Löw, E., Novotny-Farkas, Z., Panaretou, A., Renders, A., & Sampers, P. (2024). Classification and measurement under IFRS 9: A commentary and suggestions for future research. *Accounting in Europe*, 21(2), 154–175. <https://doi.org/10.1080/17449480.2023.2253808>
24. Panchenko, V., Yatsenko, O., Musiiets T., Zinchenko F., Aleksandrova M. (2024). Global financial crises and their macroeconomic consequences for national economies: the case of Ukraine. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 6(59), 336–352. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.59.2024.4552>
25. Yatsenko O., Alexandrova M., Iatsenko O. (2025). Global Financial Crises: Genesis, Causes, Consequences and Impact on the Global Economy. *International Economic Policy*, Vol. 40 (1), 2024. DOI: <https://10.33111/iep.eng.2024.40.05>
26. Organisation for Economic Co-operation and Development. (2025). Mapping Ukraine’s financial markets and corporate governance framework for a sustainable recovery. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/866c5c44-en>
27. Kovalenko, V., Sheludko, S., Semenova, V., Kotsiurubenko, G., & Danylina, S. (2023). Credit and investment support for the development of Ukraine’s agricultural and economy sector. *Scientific Horizons*, 26(5), 151-163. <https://doi.org/10.48077/scihor5.2023.151>
28. Chygryn, O., Pimonenko, T., Luylyov, O., & Goncharova, A. (2018). Green bonds like the incentive instrument for cleaner production at the government and corporate levels: Experience from EU to Ukraine. *Journal of Environmental Management and Tourism*, 9(7), 1443–1456. [https://doi.org/10.14505/jemt.v9.7\(31\).09](https://doi.org/10.14505/jemt.v9.7(31).09)

Стаття надійшла 05.11.2025; прийнята до друку 27.02.2026 року